

Peter Jančič: **SPREMINJANJE VSEH VOLILNIH ZAKONOV TE DRŽAVE**

Množico volilnih in funkcionarskih zakonov že spet spreminja parlament. Deloma je to ponovitev rituala s paketom »Mr. Muscolo« Gregorja Viranta, za kar je zamisli pripravil že Zares. Pobudo ima tokrat Zaab, ki bi onemogočil kandidature pravnomočno obsojenim.

Stranka nekdanje premierke je že pred julijskimi izrednimi volitvami, ki jih je z odstopom sprožila takrat še predsednica vlade Alenka Bratušek, predlagala takojšnjo spremembo zakona o vladi, da Janez Janša ne bi smel postati premier, če bi morebiti zmagal, ker je pravnomočno obsojen. A se večina strank s spreminjanjem ureditve, ker je bil parlament že razpuščen, ni strinjala in o spremembah poslanci zato niti razpravljali niso.

O enakih zamislih Zaaba, ki bi na zapor obsojenim onemogočila kandidiranje za predsednika republike, župana ali državnega svetnika, bo novi parlament v prihodnjih mesecih odločal po skrajšanem postopku, je prejšnji teden odločil kolegij predsednika državnega zbora Milana Brgleza.

Težave Zaaba pri poslancih

Le »najpomembnejše« rešitve, da bi pravnomočno obsojenim prepovedali kandidature za poslance, Zaabu poleti in v teh dneh ni uspelo spraviti v proceduro. Na državni ravni se je od osamosvojitve le enkrat zgodilo, da je bil pravnomočno obsojeni posameznik izvoljen na pomembno funkcijo: na zadnjih volitvah Janez Janša za poslanca.

Pri volitvah poslancev je Zaab ustavilo pravilo, da ni mogoče večkrat spreminjati istega zakona. Pred razpustitvijo parlamenta je bil v proceduri predlog Janija Möderndorferja, da bi ukinili okraje, v enotah pa volivcem omogočili izbiro tudi med kandidati stranke, za katero glasujejo. Od volitev pa je prvi na vrsti predlog, ki ga je s 5350 podpisi volivcev pred letom in pol vložila Zveza društev upokojencev (Zdus), da bi polovico poslancev volili po dvokrožnem večinskem sistemu, polovico pa strankarsko kot doslej.

O tej zamisli bodo poslanci glasovali v petek na koncu seje parlamenta. Predlog, ki ga bo v državnem zboru predstavljala Mateja Kožuh Novak, bo padel. Volilni sistem je mogoče spremeniti le, če se s tem strinjata dve tretjini poslancev. Predlog Zdusa, ki ga podpira tudi državni svet, še navadne večine nima. Nasprotujejo mu vse stranke vladne koalicije, z izjemo Desusa, ki se je pred dvema tednoma vzdržal, ko je večina v odboru za notranjo politiko izglasovala, naj parlament zavrne zamisli, ker so preslabo pripravljene.

»Mr. Muscolo« ni dovolj

Razlog ni bil le političen. Za predlog Zdusa je bilo precej uničujoče mnenje zakonodajno-pravne službe, ki je opozorila, da ni jasno, ali so Zdusove rešitve sploh izvedljive in da si pri volilnem sistemu zakonodajalec napak ne sme privoščiti: ta sistem se mora iziti tudi matematično. Po vsebini je predlog Zdusa enak predlogu državnega sveta na referendumu leta 1996. Za ureditev, da bi 44 poslancev izvolili po dvokrožnem večinskem sistemu, druge pa po proporcionalnem s tem, da bi bil drugi glas odločilen za delitev vseh 88 mandatov med stranke, je takrat glasovalo 83.864 volivcev, proti pa 237.041. Na tistem referendumu je 259.687 volivcev glasovalo za dvokrožni večinski sistem, proti jih je bilo 139.384.

Uzakonitev večinskega sistema brez spremembe ustave ni mogoča, ker so poslanci leta 2000 v ustavo zapisali, da se bodo sedeži še naprej delili strankam sorazmerno po deležu glasov. A ker so v ustavo takrat zapisali tudi, da imajo volivci odločilen vpliv na izvolitev kandidatov, bi parlament sistem volitev poslancev moral že davno popraviti bolj korenito kot z ublaženim paketom »Mr. Muscolo«, za vse druge volitve znova predlaga Zaab. Večje in resnejše spremembe, v vladi še pripravljajo.

V proporcionalnem ali sorazmernostnem sistemu, po katerem smo volili evropske in slovenske poslance, volivci izbirajo med strankami, ki sorazmerno z doseženim deležem dobijo sedeže v parlamentu. Slabost sistema je nestabilnost zaradi velikega števila strank, ki se morajo po volitvah dogovoriti o vladanju. **V večinskem sistemu**, po kakršnem smo volili predsednika republike in župane, volivci izbirajo med kandidati, stranke dobijo vpliv z njihovo izvolitvijo. Večine poslancev na ta način še nismo volili. Slabost sistema je lahko velika koncentracija moči v rokah ene stranke.

Na zapisano vsebino sta v Pismih bralcev odgovorila Emil Milan Pintar in Miran Mihelčič:

Emil Milan Pintar: Z zanimanjem sem prebral kratko notico g. Jančiča o zavrnitvi predloga novega volilnega zakona (Mihelčič-Kristan-Pintarjev predlog), ki ga je v zakonodajni postopek DZ vložil ZDUS, skupaj s 5700 podpisi, že daljnega marca 2013, saj je to eden redkih odzivov slovenskih medijev na ta predlog. V zapisu g. Jančič ugotavlja, »da zavrnitev tega predloga ni bila politična« in obenem namiguje, da se sistem volitev, ki ga predlagamo, »matematično ne izide«. Celoten njegov zapis jasno kaže, da g. Jančič materije, o kateri piše, ne pozna. Očitno je, da se ni udeležil niti prve razprave (5. maja 2014) niti seje Odbora DZ za notranje zadeve. Iz zapisa je razvidno, da ni niti pogledal našega predloga oziroma, da ga ne razume.

Gre torej za »naročen članek«, ki (verjetno) razkriva politiko uredništva do tega vprašanja. Namesto, da bi uredništvo Dela (že iz spoštovanja do skoraj 6000 državljanov, ki so ta predlog podpisali!) organiziralo okroglo mizo in poskušalo prispevati k razjasnitvi teh vprašanj, ki jih odpiramo, objavi naročen članek, ki nekritično »poustvari« stališča od državljanov (in volivcev) odtujenih političnih strank. Tistih strank, ki med državljani nimajo nobenega ugleda. Tistih strank, ki so iz zakonodajnega DZ naredile podaljšani izvršni organ svoje vlade. Tistih strank, ki so v DZ pripeljale 46 svojih kandidatov, ki so bili v volilnih okrajih poraženi, saj so zasedli drugo, tretje ali celo slabše mesto. Jasno je, da naš predlog, ki omejuje oziroma odpravlja to strankokracijo, tem strankam ni pogodu. Zato ga zavračajo »iz političnih razlogov«, iz svojega hlepenja po oblasti, iz želje pa stalnem reproduciranju svoje absolutne dominacije. Sedanji volilni sistem jim to omogoča. Omogočajo in utemeljujejo pa jo tudi slovenski mediji, ali z blokado pravih informacij ali s posredovanjem takih agit-propovskih informacij.

Miran Mihelčič: V zapisu s tem naslovom je avtor Peter Jančič med drugim zapisal, da razlog za zavrnitev predloga Zveze društev upokojencev Slovenije (ZDUS) o posebnem sorazmernem sistemu za volitev poslancev v Državni Zbor (DZ) na odboru za notranjo politiko DZ 28. 11. 2014 (druga obravnava) »ni bil političen«. Nadalje je zapisal, da se predlog »mora iziti tudi matematično«.

Če bi se avtor zapisa udeležil prve obravnave v DZ o tem predlogu 5. 5. 2014, bi lahko tako kot poslanci, ki so glasovali proti predlogu, že takrat ali kadarkoli kasneje vzel v roko oziroma pridobil gradivo, v katerem je bila predstavljena računalniško podprta matematična simulacija ugotavljanja izida volitev po tem predlogu. V tem primeru bi se njegov zapis v tem delu najbrž glasil ali celo moral glasiti drugače.

Glede na ton zapisa in odziv večine občil nasploh na pobudo državljanov preko ZDUS-a pa očitno niti avtorju niti uredništvom številnih javnih občil niti poslancem, ki ta predlog odločilnega vpliva – kot določa naša ustava – državljanov na določitev poslancev zavračajo, ni do tega, da bi se to ustavno odločilo udeležilo v ustreznem »volilnem zakonu«.

Nakar je repliciral Peter Jančič repliciral:

Zaradi sloga pisanja Emila Milana Pintarja, ki me ozmerja za nevedneža, o članku, na katerega se odziva, pa zapiše, da je »naročen« in del medijskega »agit-propa«, sicer skoraj ni vredno odgovarjati. A ker imajo bralci pravico vedeti kaj več o dogajanju, bi vendarle opozoril, da je gospoda zmotilo, ker sem kratko povzel zelo kritično mnenje pravne službe DZ, ki predloge zakonov, tudi njegovega, mora oceniti in opozoriti, če so predlagatelji morebiti slabo opravili delo in bi uzakonitev zato lahko vodila državo in njene državljane v težave.

V objavljenem mnenju, ki ga je podpisala Katarina Kralj, je med drugim (to je le drobec) denimo zapisano opozorilo: »Poleg tega posamezni členi Predloga zakona, zlasti vsebinsko najpomembnejši in strokovno najzahtevnejši, ki določajo sistem razdelitve mandatov, dejansko sploh niso obrazloženi. Takšne obrazložitve tako ne dosegajo standarda obrazložitve, kot ga zahteva Poslovnik državnega zbora (sedmi odstavek 115. člena), v skladu s katerim se v obrazložitvi pojasni vsebina in namen posameznih členov predloga zakona ter posledice in medsebojne povezave v njih vsebovanih rešitev. Odsotnost vsebinske obrazložitve členov je zelo otežila preučevanje in razumevanje posameznih predlaganih določb, vključno z vprašanjem njihove pravne pravilnosti, konsistentnosti, medsebojne skladnosti in dejanske izvedljivosti v praksi. Poleg tega so posamezne določbe nejasne, nerazumljive in premalo natančne, kar je v nasprotju s pravno varnostjo (2. člen Ustave), zlasti pa z zahtevo po zelo natančni pravni ureditvi volilnega postopka, s čemer se v čim večji meri preprečujejo spori in nesporazumi med političnimi subjekti, ki nastopajo na volitvah...« To je to »naročeno ozadje« in ta »agit-prop«.

Peter Jančič, Delo

In Emil Milan Pintar je nadaljeval:

Spoštovani g Peter Jančič,

hvala vam za vaš odgovor na moje pripombe o vašem članku o predlaganem volilnem sistemu. Z njim ste potrdili vse, na kar sem opozoril, predvsem to, da očitno naš Predlog ZVDZ slabo poznate in da je bil vaš članek izrazito tendenciozen. Pojdimo po vrsti.

Prvič, predlog zakona ni »moj«, temveč avtorsko delo skupine, v kateri smo bili prof. dr. Miran Mihelčič, prof. dr. Ivan Kristan in jaz. Vsi trije smo sodelovali že pri prvem poskusu sprememb volilne zakonodaje leta 1996, torej se s to problematiko ukvarjamo že vsaj dvajset let! Označiti vložen predlog kot »moj« je torej (zlo)namerno podtikanje ali nedopustna površnost.

Drugič, ko navajate pripombe Zakonodajno-pravne službe DZ (ZPS), spet »pozabite« povedati, da smo na te pripombe avtorji predloga odgovorili z vloženimi amandmaji. Tam, kjer so bile stvari za nas jasne, za ZPS pa ne povsem, smo vse pripombe v celoti upoštevali in predlagane člene dopolnili. Ste amandmaje videli, prebrali, razumeli? Verjamem, da ste jih in da zato veste, da navajate očitke, ki so passe. Se vam zdi to korektno?

Tretjič, pripombe ZPS napačno interpretirate. V navedenem povzetku ZPS ne zavrača vsebine zakona, temveč opozori, da so imeli težave pri razumevanju, ker je »premalo obrazložitev«. Tisto, kar predlagamo kot bistveno novost novega volilnega sistema, je drugi glas volivca, s katerim volivci neposredno, po večinskem principu izvolijo poslanca v vsakem od 44 volilnih okrajev. Ta del je v celoti dobro razložen in utemeljen: z njim odpravljamo »bele lise«, ko četrtina (volitve 2014) ali tretjina (volitve 2011) volivcev ostaja brez neposrednega zastopstva v DZ. Z njim silimo politične stranke, da v zaostreni konkurenci iščejo boljše, najboljše možne kandidate. Z njim dajemo realno možnost izvolitve kandidatom »civilne družbe«. Itd.

Tisto, kar je ZPS tu najbolj zmotilo, je pomanjkljiva obrazložitev drugega dela, volitve z drugim glasom, ko predlagamo, da ta drugi del volitev poteka po povsem istih načelih, kot do sedaj. Vaša interpretacija, da so te pripombe »ostra kritika« (in celo zavračanje našega predloga) ne drži: želja (ali zahteva) ZPS po dodatni obrazložitvi NI ZAVRAČANJE NAŠEGA PREDLOGA. Tako je lahko tolmačena samo v glavah tistih, ki so apriorno proti spremembi volilne zakonodaje. Ali v člankih tistih, ki apriorna stališča teh glav nekritično »poustvarjajo«.

Še enkrat poudarjam: sedanji volilni sistem je slab, povzroča toliko izkrivljanj volje volivcev, da je vprašljiva legitimnost rezultatov vsakih volitev posebej. Je neustaven (ni upoštevana odločilna volja volivcev), predvsem pa ima številne negativne posledice v razmerju med političnimi strankami, vlado in DZ. Je nedemokratičen in reproducira strankokracijo, zato ga stranke branijo z vsemi močmi.

Tudi tako, da naročajo nekritične prispevke v medijih. Če ste mislili resno, g Jančič, ko ste zapisali, da imajo »bralci pravico vedeti kaj več o dogajanju«, organizirajte v Delu soočenje (okroglo mizo) naših argumentov z argumenti tistih, ki vztrajajo pri sedanjem sistemu.

S pozdravi, Emil Milan Pintar